

Mesto državne uprave v našem nadaljnjem socialističnem razvoju

Te dni je zvezna ljudska skupščina sprejela zakon o državni upravi in zakon o zveznih upravnih organih. Prvi zakon vsebuje osnovna načela o položaju, funkcijah, natančni ureditvi in medsebojnih odnosih zveznih, republiških, občinskih in okrajnih upravnih organov. Prav tako uveljavlja splošna načela za republiške zakone o republiških upravnih organih. Drugi zakon določa organe zvezne uprave, njihove pristojnosti, delokrog, strukturo itd.

Del našega dnevnega časopisa je opisal te ukrepe za nadaljnjo organizacijsko urejevanje uprave kot nekaj bistveno novega. Vsebinsko sprejetih zakonov, a posebno ekspozice, ki ga je ob tej priložnosti imel podpredsednik zveznega izvršnega sveta tov. Edvard Kardelj, pa govore, da so bila s temi zakoni samo potrjena in podrobneje izdelana načela o mestu, pristojnostih, vlogi in delovanju naše uprave, na kateri stonijo v novih pogojih velike naloge. V soglasju s temi načeli računajo novi zakoni s potrebnimi dopolnitvami, natančneje določajo pooblastila ter medsebojne odnose, prav tako pa dajejo potrebno samostojnost določenim upravnim organom.

Znano je, da so bili usmerjeni naporji državne in družbene graditve v naši državi po izvedbi decentralizacije upravnih služb in ustrežajočih spremembah glede mesta in vloge države v našem družbenem sistemu v prvi vrsti na graditev mehanizma družbenega upravljanja in samoupravljanja. V zadnjih letih se je ta mehanizem uveljavil na vseh področjih družbenega življenja, od delavskih svetov v podjetjih do organov družbenega upravljanja v prosveti, kulturi, zdravstvu, socialni zaščiti itd. V teh organih deluje danes na stotine tisočev državljanov.

Državna uprava, katere prejšnja vloga v gospodarskem in družbenem življenju države je bila za naše preusmeritve k gra-

ditvi mehanizma socialistične demokracije spremenjena, se še ni dovolj prilagodila novim razmeram. Zato jo je bilo treba organizacijsko usposobiti in pravno natančneje določiti njeno vlogo in naloge v sedanjih razmerah. To je osnovna naloga omenjenih zakonov.

Pri nas pogosto slišimo kritike na račun napak in opustitev organov samoupravljanja. Vendar stvari ni mogoče rešiti samo s kritiko. Problem je namreč ta, kako te organe in delovne ljudi, ki delujejo v njih, naučiti, da bodo pravilno izkoristili pravice, ki jim jih daje zakon, ali kako preprečiti, da bi se pomanjkljivosti, ki jih ni malo, ne ponovljale. Razen tega ne smemo pozabiti niti tega, da ne bi bilo pravilno pripisovati določeno povečanje števila prestopkov, posebno glede družbene lastnine, predvsem večji stopnji kriminalnosti pri nas. To ni točno. Vzrokov je več, hkrati pa drži tudi dejstvo, da splešnodemokratska kontrola po organih družbenega upravljanja in samoupravljanja mnogo bolj uspešno odkriva nepravilnosti kakor katerikoli administrativni aparat. Razen tega pa naši upravni in pravosodni organi odkrivajo prestopke danes mnogo bolj uspešno kakor prej.

II

Socialistična državna uprava lahko ima zelo važno vlogo v nadaljnjem pospeševanju socialistične demokracije v naši državi. Da bi pa mogla to doseči, mora biti organizacijsko in kadrovsko pravilno postavljena ter povezana tako medsebojno kakor v odnosu do izvoljenih organov. Ne gre pri tem za nobeno vračanje državne uprave v položaj, ko bi poveljevala samoupravnim organom, temveč samo za to, da bo stvarno sposobna bedeti nad zakonitostjo, da bi vodila ustrezajočo evidenco nad stvarmi in dogajanjem v imenu družbe ter da bo nudila strokovno in drugo pomoč organom samoupravljanja ter da bo tako zavarovala v sistemu samoupravljanja tisto najmanjšo mero enotnosti principov, brez katere bi niti ne bilo sistema samoupravljanja. Prav tako ne gre za neko grobo podrejevanje nižjih upravnih organov višjim, kjer bi lahko »nadrejenia upravni organ ukazoval »podrejenemu«. Gre pa za moralno in politično odgovornost višjih upravnih organov glede kakovosti, strokovnega napredka in enotnega delovanja nižjih upravnih služb, prav tako pa tudi vseh javnih služb. V tem, to je v nadzorni in organizatorski vlogi višjih organov državne uprave, posebno pa v vertikalnem povezovanju inšpekcij vseh vrst, leži solidni kriteriji in učinkovite orožje v prizadevanju za pravilno funkcioniranje upravnega in samoupravnega mehanizma socialistične demokracije.

Postavlja se vprašanje: kako naprej? Temeljno za nadaljnjo graditev mora vsekakor ostati načelo, ki je bilo že sedaj v osnovi socialistične demokracije v naši državi. To načelo se glasi: vsakemu državljanu naše države je treba zagotoviti pravice, ki mu jih daje zakon, in nikomur niti posamezniku niti kolektivni

niti družbenemu organu upravljanja ni mogoče dovoliti, da bi samovoljno izkoriščal pravice, ki mu pripadajo, ali da bi brez odgovornosti opravljal dela, ki mu jih je poverila skupnost.

III

Pri vsklajevanju mesta, vloge in funkcije naše državne uprave s pogoji, ki so nastali z razvojem mehanizma socialistične demokracije, je bilo gupno razčistiti tudi nekatera napačna pojmovanja v zvezi z nadaljnjo graditvijo in vlogo naše državne uprave. Navedel bom samo vprašanje tako imenovanega vertikalnega povezovanja upravnih organov, ker je posebno zanimivo. Glede tega vprašanja je bilo mogoče slišati v naši javnosti še do nedavna različna mišljenja in tolačenja. Nekateri so zastopali stališče, da bi vsaka odgovornost nižjih organov višjim rušila samoupravnost organov samouprave, v katere pristojnost spada določeni upravni aparat, ker naj bi to dozdevno pomenilo odtegotvanje uprave izpod oblasti ljudskih odborov ali republiških izvršnih svetov. Drugi pa so bili zopet mnenja, da je potrebno centralizirati vodstvo na področju državne uprave, ker so pri tem pričakovali, da bi lahko z »utesnjevanjem« hitreje in lažje preprečili določene pojave nezakonitosti in družbene nediscipline izvoljenih organov družbenega upravljanja.

Toda tako prvo kakor drugo stališče se odbija od naše stvarnosti, od bistva našega družbenega sistema in od perspektive nadaljnega socialističnega razvoja. Če bi šli po prvi poti, bi to pomenilo odpreti vrata najrazličnejšim težnjam lokalističnega samozadovoljstva, v katerega senci skoraj ni mogoče videti dlje od ozkih lastnih interesov. Druga pot pa bi pomenila vrnitev na staro ter ohrabritev birokratskih teženj, ki težijo za tem, da z upravnim ukazovanjem nadomestijo mehanizem socialističnega samoupravljanja. Razumljivo je, da bi lahko tako prvo kakor drugo prizadelo nadaljnji graditvi socialistične demokracije v naši državi veliko škodo. Zato izhaja zakon iz principa, da mora imeti državna uprava določeno samostojnost, da ji je treba omogočiti polno inicijativnost v okviru zakonskih pooblastil, razmejiti pristojnosti, natančneje določiti razmerje do političnih izvršnih organov, prav tako pa tudi medsebojno. Vertikalna povezanost naj bo samo strokovna. To pomeni, da imajo »višji« upravni organi do »nižjih« vpliv le glede strukture in strokovnosti aparata ter glede zagotovitve enotnosti funkcioniranja, posebno na inšpekcijskem področju.

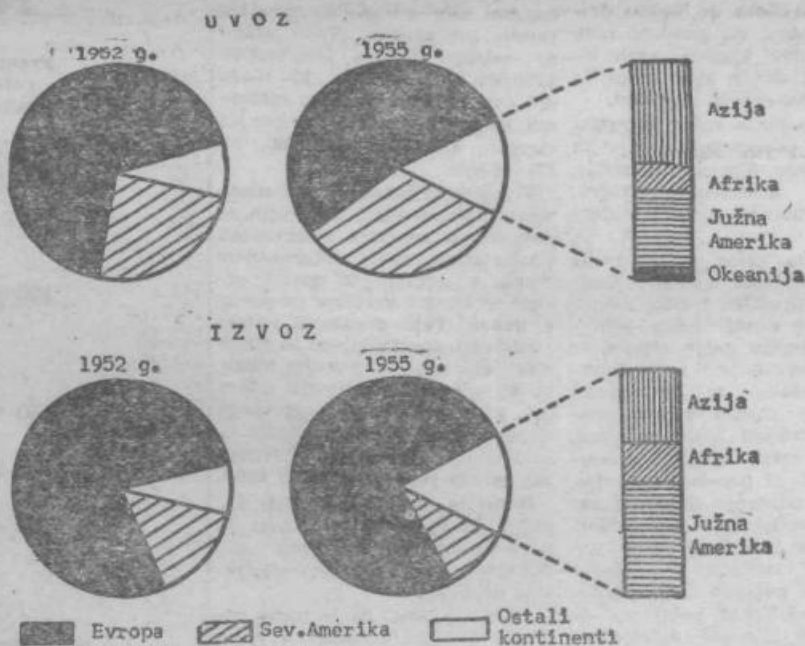
IV

V tem sklopu moramo gledati tudi na naše okrajne in občinske uprave. Od učinkovitosti te uprave bo v znatni meri odvisna, s kakšnim tempom nam bo uspelo odpraviti sedanje slabosti in pomanjkljivosti v našem sistemu. Pomanjkljivosti pa ni malo, kljub resnim uspehom, ki smo jih dosegli. Ne gre samo za številčne šibkosti in organizacijske neurejenosti aparata mnogih ljudskih odborov, posebno občinskih, nezadostno jasnost glede pristojnosti in nalog posameznih organov. Tu najdemo tudi razne pojave omejevanja samostojnosti upravnega aparata po lokalnih samoupravnih organih in nepravilnega vmešavanja v zakonite upravne postopke. Tam, kjer se dopušča tako stanje, razumljivo ni mogoče veliko govoriti o inicijativnosti upravnih organov, napak pa bo verjetno več kakor tam, kjer uprava ni samo tehnični privesek ljudskega odbora. Upravni organi sicer ne morejo in tudi ni potrebno, da bi vodili nekašne svoje politiko. Potrebno pa je medtem, da gledajo na probleme politično, ne ozko praktičistično in tehnokratsko, s polnim občutkom osebne odgovornosti.

Zakon o državni upravi je rešil v načelu prav tako te problematiko. Podrobneje jo bo obdelal zakon o republiški in lokalni državni upravi ter drugi predpisi, ki bodo kmalu sledili.

TONE SKALAR

GIBANJE IZVOZA IN UVOZA

Razvoja naše zunanje trgovine ne karakterizira sama stalno povečevanje obsega, temveč tudi občutne izpremembe v strukturi, posebno pa v smeri njenega gibanja.

Tako so na primer še l. 1952 evropske države sodelovale v našem uvozu z 68,4 odstotka, a v izvozu z 78,6 odstotka. Po nepolnih štirih letih naporov, ki so bili usmerjeni h krepi zunanjetrgovinskega prometa z neevropskimi državami, posebno z državami Azije in Južne Amerike, se je položaj znatno spremenil. V l. 1955 se je zmanjšalo sodelovanje evropskih držav v našem

uvozu za 53,6 odstotka, a pri izvozu za 74,9 odstotka. Po drugi strani pa je naraslo sodelovanje Azije, Afrike, Severne in Južne Amerike.

Porast našega zunanjetrgovinskega prometa je prišel do izraza posebno v odnosu do azijskih in južnoameriških držav, medtem ko bo v l. 1956 gotovo v večji meri prišla do izraza zamenjava z afriškimi državami, posebno z Egiptom in Etiopijo.

V l. 1955 je prišlo še do druge velike spremembe v smereh gibanja naše zunanje trgovine: Po polnih šestih letih pretrganja

je prišlo do obnove trgovinskih odnosov s Sovjetsko zvezo in drugimi vzhodnoevropskimi državami. Ze lani so te države sodelovale v skupnem izvozu naše države z 9,5 milijarde din ali s 7,2 odstotka, v izvozu pa z 19,4 milijarde ali s 13,2 odstotka.

Dane so možnosti, da se še naprej občutno poveča zunanjetrgovinski promet s temi državami v prihodnjem razdobju.

Danes vzdržuje Jugoslavija redne trgovinske odnose s 79 državami, medtem ko je imela l. 1952 trgovinske odnose le s 59 državami.

Livarna v tovarni
»Djuro Djakoviča«